

A CSONGRÁD MEGYEI VÉDELMI BIZOTTSÁG 2001-BEN VÉGREHAJTOTT TÖRZSVEZETÉSI GYAKORLATÁNAK TAPASZTALATAI

Kaszás Mihály¹

Tisztelt Tábournok Urak, Kollégák!

A megyei védelmi bizottságok általános feladatköréről, négy feladatcsoportba lehetne összefoglalni. Területi szinten az irányítás-vezetés biztosítása, a védelmi igazgatásban, a védelemben résztvevő szervek tevékenységének ezirányú koordinációja. A második tevékenységi kör a polgári oltalmazás, polgári védelem, katasztrófa elhárítási feladatok koordinációja, harmadikként a klasszikus gazdaság felkészítési, gazdaság mozgósítási tevékenység területi szintű irányítása, és negyedikként sorolom – ezt igazából nem lehetne itt sorolni, de hadd legyen itt, ezen a helyen most – az adott időszakban a fő feladatot ellátó erő tevékenységének a támogatása.

Például, egy háborúban egy BNT feladat esetében ez a támogatás azokra a nemzeti és nemzetközi erőkre irányul, amelyek abban a körzetben tevékenykednek.

A védelmi bizottság kötött tagsággal rendelkezik, ezt a honvédelmi törvény és a vonatkozó kormányrendelet állapítja meg. Titkársága van, mint állandó szervezet – 2, 3, 4, 5 fő, ez megyénként változik – ugyanakkor mögötte ott van egy olyan munkaszervezet amelyik – Csongrád megyét illetően – 47 szervezettől 107 főt foglal magába különböző feladatokra.

A megyei és a lejjebb lévő szervezeteket, valamint a szakmai szervezeteket is gyakoroltatni kell. Erre egyrészt lehetőséget kínálnak a kormányhatározat alapján elrendelt gyakorlatok, illetve nincs megtiltva a megyei védelmi bizottságoknak sem, hogy gyakorlást szervezzenek. **Ezt csináltuk mi a tavalyi évben – 2001. október 19-én** került végrehajtásra a törzsgyakorlásunk. Ennek az előkészítését még márciusban az éves terv megalkotásánál elkezdtük. **Mi határmentiségünkől adódóan kényes**

¹ Kaszás Mihály vezető főtanácsos, Csongrád MVB.

helyzetben vagyunk. Igazán tisztán katonai témát nem célszerű beállítani. Titokvédelmi ügyekre is tekintettel kell lennünk – gondolom az önök előtt ismert, hogy a civil közigazgatásban védett információ továbbítására alkalmas eszközök nincsenek – tehát kifele csak olyan dolgokkal mozoghatunk, amelyek nyíltak, vagy nem képeznek szolgálati titok tartalmat. És harmadikként említem, szeptember 11-ét, annak az eseménynek a hatását.

Tehát egy semleges témát kerestünk és ilyennek a földrengést találtuk. Ehhez kapcsolódóan végrehajtottuk a riasztást, készenlétbe helyezést, gyakoroltattuk a résztvevőkkel a helyzetfelmérést, helyzetértékelést, a mentés megszervezését, polgári védelmi intézkedések bevezetését, a közigazgatás mozgósítási feladatait, (katasztrófa elhárítási célzatú mozgósítást feltételezve) és a nemzetközi segítségnyújtásban való közreműködést.

Itt jött be tulajdonképpen a Befogadó Nemzeti Támogatás. Azt feltételeztük, hogy egy gyakorlatra az előre tervezett időnél korábban érkezzenek a térségbe nemzetközi erők, **mintegy 7 000 fővel, 1 600 gép- és harcjárművel és 12 helikopterrel.**

Az egész törzsgyakorláshoz tartozott egy bemutató (evakuációs tábor, segélyhely, határőrök, mentők, tűzoltók). **A feladatok során több, mint 1 200 embert mozgattunk meg és a bemutatón ezen kívül 270 szakember vett részt.**

Nyilvánvalóan minden gyakorlatnak meghatározó eleme a felkészülés és ezt mi különösen kihegyeztük a befogadó nemzeti támogatásra, mint új feladatra. Jelen van **Vörös György ezredes úr, a HM Védelmi Hivatal igazgatója is,** aki e témában több előadást is tartott számunkra megyei védelmi bizottsági ülésen, polgármesteri értekezleten, BNT munkaműhelyen, ahol más minisztériumok előadói is jelen voltak. A védelemben közreműködő, bevonható polgári szervek vezetői, szakemberei számára is tartottunk felkészítést.

A törzsgyakorláson korlátozott időben és korlátozott terjedelemben foglalkozhattunk csak a Befogadó Nemzeti Támogatással. A BNT munkacsoport ülésezett a titkár vezetésével. Bevonva a fegyveres, rendvédelmi szerveket – hadkiegészítő parancsnokság, rendőrfőkapitányság, határőrség, vám, katasztrófavédelem, nemzetbiztonság – a meghatározott közszolgáltatókat – MÁV, Volán, DÉMÁSZ, DÉGÁZ, MATÁV, Vfon, Posta, Vízmű, Közútkezelő – érintett centrális irányítású közigazgatási, államigazgatási szerveket – Közigazgatási Hivatal, Közlekedési Felügye-

let, ÁNTSZ, FVM. FM. Hivatal. Az alapellátást biztosító gazdálkodó, gazdasági szervek köréből válogattunk, a Pick Rt, Szegedi Sütődék Rt, a szegedi TESCO, a Szeged COOP (a volt ÁFÉSZ) és a MOL Rt képviselőit kértük fel közreműködésre.

A feladat, amit a résztvevők két órával az ülés előtt kaptak meg egy gyors felmérés, egy helyzetértékelés. ***Mire képes a megye? Tudna-e fogadni ilyen kontingenst? Egy gyorsított folyamatot tételeztünk föl. Mit tudna biztosítani úgy, hogy közben a Magyar Honvédség, illetve a térség lakosságának érdekei, életfeltételei ne sérüljenek?***

Végigvettük a lehetséges igényeket. Elhelyezési feltételek, közlekedés, útvonalak, hidak, átereszek, azok állapota, mozgásbiztosítás lehetőségei, ***minden oldali ellátásban***: ételkészítés, vízellátás, egészségügyi biztosítás, üzemanyag, elektromos energia, gáz, telefon, posta, javítóműhelyek, kommunális szolgáltatások (szemét, hulladék, WC), tolmácsok, katasztrófavédelmi és környezetvédelmi szabályok, földtulajdoni, használati ügyek, stb.

Megpróbáltuk ez alatt a rövid idő alatt megvizsgálni mi az, ami van, mi az, ami nincs. Mi az, ami megcsinálható és mennyiért, mikorra.

Számomra is meglepő módon a résztvevők – és ezek zömében civil emberek voltak – szinte élesben vitáztak, mert üzletet szimatoltak. Én nem beszélnék a mi törzsgyakorlásunk tapasztalatairól, hiszen csak egy felkészülés és egy két órás foglalkozásnak a tapasztalatai vannak meg igazából, a tanulság, benyomás ezekből táplálkozik.

Az egyik az, hogy a befogadó nemzeti támogatást a civil partnerek, a polgári oldal jórészt üzletnek tekinti, ahol jó megállapodásokra kell törekednie és így készül, alku pozíciót foglal el. Az eladónak érdeke, hogy az üzlet létrejöjjön és nem a törvényi kényszer vezeti erre. Ugyanakkor érzékelhettük azt is – megint a kollégák tapasztalatai alapján is – hogy a vevő részéről nagyon magasak az elvárások, illetve a vevők nemzetiségénél is eltérő szükségletek jelentkeznek. Mászt igényeltek Taszáron az amerikaiak, más volt például ez a Pécssett állomásozó dandár részéről.

Ami egyértelműen kitűnt számunkra, hogy az eljárási rend igazából nem alakult ki. Ma is elhangzott többször, hogy a kormányrendelet elkészítése olyan stádiumban van, amelyenben. Nem volt világos a számunkra, hogy ki indítja a feladatot, de ez még hagyján, mert ez viszonylag könnyen elintézhető, de mi az, ami központi és mi az, ami térségi feladat?

Mi az, ami honvédségi, mi az, ami a civil, polgári részről biztosítandó feladat? Hogyan történik ennek az összehangolása? Nyilván, aki éveken keresztül csinálta, annak vannak tapasztalatai, de a jelenlegi ismeretek, szabályozások ezekre a kérdésekre még nem adnak maradéktalan választ.

Nekem személyes benyomásom volt az, hogy a területi szervek ezekben a feladatokban komoly részt vállalhatnak, de ugyanakkor komoly segítségre is szükségük van. Vannak olyan speciális dolgok, amiket a megyékkel nem fogunk tudni előtalálni.

Nem fogunk tudni előtalálni úgymond hadijogászokat, akik tisztában vannak a NATO eljárásokkal. A **SOFA-t** bárki jogtárból előkeresi – tehát egy jogászt rá lehet állítani – de azért itt ennek vannak buktatói. Az üzletkötők, a közvetítők tevékenysége. A megyei védelmi bizottságnak, vagy éppen a közgyűlés hivatalának igazából ilyen – hogy így mondjam – üzletkötő beállítottságú emberei nincsenek. Nincs ilyen szervezete.

Egyébként is rendkívül sokrétű igényeket kellene összehangolni, szerződésekbe lekötni. Kell valami közvetítő szerv, mint ahogy ez Kaposvárott is megjelent, amelyik a technikai dolgokat intézte.

A megyei védelmi bizottság részéről szerintem körülbelül azt lehet, amit mi elvégeztünk. Mire vagyunk képesek? Milye van a megyének? Milyenek az aktuális állapotok? A másik részről megjeleníteni, képviselni, hogy mi a megye lakosságának érdeke. Tehát mondjuk 24 órára ne zárják le az utat, ne vágják ketté a falut. Most mondtam egy példát, de hát nyilván számtalan mást is lehetne mondani.

A korábbi referátumok nagy teret szentelnek az adatbázis kérdésének. Én itt nagyon komolyan vitáznék néhány felvetéssel.

Csongrád megyéről beszélek. A megyében 3100 élelmiszerforgalmazással foglalkozó üzletember van. Ez azt jelenti, hogy 140 főre jut egy élelmiszerüzlet. Ez az egyik. Föl lehet-e ezt mérni? Van-e ember az országban, vagy szervezet, vagy anyag is és bázis, amelyik ezt képes felmérni?

A másik. Minden évben – 1995. óta – végzünk felmérést a megye száz-százhusz legnagyobb gazdasági szervezetére kiterjedően, amelyek a lakosság alapellátásával összefüggő élelmiszer, háztartási, vegyi termékkel és/vagy forgalmazásával foglalkozik.

Ebben a körben évi átlagban 15 és 30 % közötti a változás. Ha a cég elkezd veszteséges lenni, vagy érzi, hogy nem jó irányba megy a szer-kér, vált, átalakít, szervezeti és tevékenységi formát vált. Olyan nagy vál-lalatok, mint a Makói Kolbásgyár, a Szegedi Konzervgyár, a Tisza Fűszért, ami a délvidéknek a nagykereskedelmi cége volt, lépett ki a rendszerből szépen, fokozatosan. Ugyanakkor az is igaz, hogy bejöttek nagyok. **METRÓ, TESCO**, tehát ezek a multik, amelyek a maguk hát-térbázisával sokkal, de sokkal többet tudnak. **Dr. Patyi Sándor tábornok úr** a tanúm rá, hogy a BNT ülésen ott volt a **Szeged COOP**, egy nagy ÁFÉSZ képviselője, amely gyakorlatilag a megye 1/3-át lefedi. Ez a me-gyében a legnagyobb kereskedelmi vállalat és amikor fölítettük a kérdést, hogy egyedül képes lenne-e a Csongrádtól mondjuk a déli határig, meg Makóig terjedő területen ellátni pluszban a lakosság mellett ezt a létszá-mot, akkor azt mondta, hogy ő inkább nem.

Pedig, hát csak „játék” volt, vagy hogy mondjam – foglalkozás volt. Ugyanakkor a másik oldalról, mondjuk ugyanezt a TESCO-tól, vagy a **METRÓ**-tól megkérdezem, akkor azt kérdezi hogy: **Mennyiért? Mikor-ra? Hova?** – mert ott van minden mögötte. Azt szeretném elmondani ez-zel a felvetéssel, hogy **kell az adatfelmérés, kellenek az adatbázisok, de ésszerűen és szelektáltan.** Mi is már például a **KSH**-tól eleve úgy kérjük, hogy a 10 fő fölötti gazdasági szervek listáját adja meg. Tehát valahol szelektálni kell, hogy mire vagyok kíváncsi. Szóval az nem megy, hogy mindent felmérjünk. Ez az **egyik** megjegyzésem.

A másik. Ha beviszem az adatokat és létrehozok egy adatbázist, az-zal még a dolognak csak az egyik részét oldottam meg, mert ezt utána napra készen kell tartani. **Ki fogja ezt csinálni?** A vállalatokra, a gazdál-kodó szervezetekre e tekintetben nem építhetünk– ezek éves szinten van-nak a KSH felé is elkötelezve adatbejelentésre. Nekünk naturáliákban kellenek az adatok, nem pénzforgalomban. Azzal én nem érek semmit, hogy cég forgalma 5 milliárd Ft. Azt kell tudni, hogy képes-e naponta 10 000 kg nyers húst előállítani. **Mert az igények így jelennek meg, nem Ft-okról, hanem naturáliákról van szó.**

A következő kérdés. Kell-e, hogy az adatbázis egy helyen legyen? Tehát centrális adatbázis legyen-e? Én megmondom őszintén, **területi szinten a decentralizált adatbázis híve vagyok.** Megint néhány számadat-tal had untassalak benneteket. A honvédelmi törvény alapján a védelmi bizottság által meghatározott rendben, a hadkiegészítő parancsnokságok tartják nyilván az objektumok, szolgáltatások megyei adatbázisát. **A mi megyénkben ez jelent 700 elhelyezési, 440 élelmezési, 170 egészségügyi**

és 300 egyéb objektumot. Ha ezt összeadjuk, akkor ez durván **1 600** különböző objektumot, vagy szolgáltatást jelent. A fenntartásán, naprakész-ségén egy ember dolgozik folyamatosan.

Országos szinten mennyi van? Lehet-e mindez rendszerben napi pontossággal, s ha igen, hogyan?

Szeretném elmondani, hogy személyi feltételek nélkül területi szinten nem megy, nem bővíthető sem a gazdaságmozgósítási, sem a Befogadó Nemzeti Támogatási feladat. Igényeket lehet támasztani. Azt is figyelembe kell venni, hogy ketten-hárman vagyunk állandó jelleggel. Ha esetleg ehhez valamiféle személyi, anyagi segítséget kaphatnánk a létrejövő kormányrendeletekben, akkor az nyilván a munka szakszerűségét is nagyban növelné.

Tisztelt Kollégák, nem tudom, hogy mi lesz végül is a kormánydöntés a Befogadó Nemzeti Támogatás ügyében, milyen leosztás valósul meg, de abban biztos vagyok, hogy a térségi szervezeteknek – benne a megyei védelmi bizottságoknak, helyi védelmi bizottságoknak és polgármestereknek – ebben szerepet kell kapniuk, mert a helyi lehetőségeket mi ismerjük. Mindenképp kell egy pontosítás a folyamat beindításánál és ez helyi ismereteket feltételez. A kapcsolat tartása, koordinálás döntően helyi szinten valósult meg már az eddigi eseményeknél is és nyilvánvalóan a lakosságot érintő sokirányú hatásokat területi szinten kell kezelni és erre a védelmi bizottság a legalkalmasabb.

Köszönöm szépen a figyelmet.